

Minianalýza k četbě z domácího tisku; ČRo Plus, 20.–24. 6. 2016

Obsah:

I. K pojetí minianalýzy s. 1
II. Zjištění – přehled jednotlivých citátů/parafrází z tisku s. 1
III. Shrnutí výsledků analýzy, hodnocení, závěry s. 4

I. K pojetí minianalýzy

– navazují na minianalýzu téže problematiky z 25. 3. 2015 (týkala se období 15.–19. 12. 2014)¹
– podání minianalýzy je vědomě zjednodušené, tj. text vědomě rezignuje na řadu náležitosti odborných publikací

– **výběr: stanice ČRo Plus, zvolené období: po–pá 20.–24. 6. 2016; všechny tři ranní relace četby z domácího tisku, tj. relace každý všední den od cca 6:20, 7:20 a 8:20 (vše je součástí všednodenního programového bloku „Ranní Plus“: 6–10 hod.)**

– minianalýzou je zachyceno (II. část – Zjištění), z jakých médií a v jakém pořadí se citovalo/parafrázovalo; pokud to bylo v jedné relaci víckrát z médií téže společnosti, upozorňuji na to pod výpisky z dané relace; když se v relacích četby z tisku v rámci jednoho rána něco opakovalo, upozorňuji na to v závorce

– nejmenší zde sledovanou analytickou jednotkou (AJ) byla zmínka o jednom médiu sestávající z citátu/-ů nebo parafráze/-í z daného média a z doprovodných promluv moderátorů; u každé AJ lze identifikovat vybrané médium a téma textu, o němž četba z tisku referovala

– každá relace byla uváděna dvěma moderátory ranního vysílání, předložená sonda se až na glosu ke dvěma případům „vtipkování“ nevyjadřuje ke způsobu moderace

– v II. části minianalýzy (Zjištění) jsou uvedeny linky k jednotlivým dnům vysílání, kde si lze volně přehrát vždy všechny tři relace četby z tisku daného dne a *mj. ověřit uvedená zjištění*; spojením „reálný čas“ se upozorňuje na to, že nejde o minutáž nahrávek dostupných na webu ČRo

– ve III. části předkládám shrnutí a hodnocení – jak ohledně zjištěné kvantity a proporcí mezi citovanými médii, tak v obecnějších souvislostech a ve vztahu k normám závazným pro ČRo

– všechny zde uvedené internetové odkazy (linky) jsou ověřeny k 12. 8. 2016

II. Zjištění – přehled jednotlivých citátů/parafrází z tisku

Pondělí 20. 6. 2016: vše k pondělí 20. 6. 2016 dostupné z této stránky: <http://www.rozhlas.cz/plus/zaznamy/#/2016-06-20/6>

pondělí 20. 6. 2016, od cca 6:20 reál. času (ne tedy čas nahrávky)

1. **MfD**, téma: podstav Police ČR a její chování k občanům
2. **HN**, téma: spor. min. dopravy s kamenolomem kvůli poškození části stavěné dálnice
3. **LN**, téma: dopisy K. Poláčka z koncentračního tábora
[\(Dvakrát čteno z médií spol. MAFRA a. s.\)](#)

pondělí 20. 6. 2016, od cca 7:20 reál. času

¹ Stručné závěry tehdejší minianalýzy zněly takto: „1) malá pluralita; 2) upřednostňování med. domů MAFRA a Economia; 3) opomíjení regionálního Deníku a také Práva (patrně jak ve vztahu ke čtenosti nebulvárních deníků, tak k obecně známému politickému paralelismu českých deníků); 4) opomíjení menších médií – i to má dopady na poskytovanou pluralitu informací a náhledů“.

1. **LN**, téma: vyšší platy pro část zaměstn. státní správy
2. **E15**, téma: rostoucí trend posílat děti na výběrové školy (i ZŠ)
3. **MfD**, téma: odškodnění po obětech údajných vražd zdrav. sestry z Rumburka
4. **HN**, téma: olomoučtí státní žalobci chystají obvinění P. Nečase

[\(Dvakrát čteno z médií spol. MAFRA a. s.\)](#)

pondělí 20. 6. 2016, od cca 8:20 reál. času

1. **MfD**, téma: podstav Police ČR a její chování k občanům *(stejně jako 1. téma relace téhož dne od cca 6:20)*
2. **LN**, téma: vyšší platy pro část zaměstn. státní správy *(stejně jako 1. téma relace téhož dne od cca 7:20)*
3. **E15**, téma: rostoucí trend posílat děti na výběrové školy *(stejně jako 2. téma relace téhož dne od cca 7:20)*
4. regionální Deník, téma: prodeje pozemků v NP Šumava

[\(Dvakrát čteno z médií spol. MAFRA a. s. – zde dokonce bezprostředně po sobě\)](#)

Úterý 21. 6. 2016: vše k úterý 21. 6. 2016 je dostupné z této stránky:

<http://www.rozhlas.cz/plus/zaznamy/#/2016-06-21>

úterý 21. 6. 2016, od cca 6:20 reál. času

1. **E15**, téma: úpravy insolvenčního řízení
2. regionální Deník, téma: drony u příbramské police
3. **MfD**, téma: změna cílů školních výletů
4. **HN**, téma: v Praze docházejí volné kancelářské plochy

úterý 21. 6. 2016, od cca 7:20 reál. času *(těsně před touto relací byl v krátkém přehledu zpráv odkaz na rozhovor s A. Babišem v HN o tom, že by v případě neúspěchu ve volbách odešel z politiky)*

1. **MfD**, téma: zaměstnávání „na černo“, podvody zaměstnavat. ohledně odvodů na sociál. pojištění
2. **HN**, téma: nedostatky ve výuce moderních dějin na školách
3. **E15**, téma: u českých turistů roste obliba dovolených v ČR
4. **regionální Deník**, téma: drony u příbramské police *(stejně jako 2. téma relace téhož dne od cca 6:20)*

úterý 21. 6. 2016, od cca 8:20 reál. času

1. **HN**, téma: rozhovor s A. Babišem o tom, že by v případě neúspěchu ve volbách odešel z politiky *(stejně téma jako to, které zaznělo těsně před relací byl v krátkém přehledu zpráv)*
2. **LN**, téma: nález zápisků/deníku V. Havla z vězení v Ruzyni
3. **Právo**, téma: výstava Josefa Sudka v pařížské Národní galerii
4. **E15**, téma: úpravy insolvenčního řízení *(stejně jako 1. téma relace téhož dne od cca 6:20)*

Středa 22. 6. 2016: vše ke středě 22. 6. 2016 je dostupné z této stránky:

<http://www.rozhlas.cz/plus/zaznamy/#/2016-06-22/6>

středa 22. 6. 2016, od cca 6:20 reál. času

1. **MfD**, téma: police zabavila ve Švýcarsku peníze uprchlému podnikateli Fr. Savovovi
2. **E15**, téma: kvůli clům ve světě přicházejí evropští vývozci o obchody
3. **HN**, téma: dopad změn ohledně požadavků na energetické ukazatele novostaveb
4. **Právo**, téma: min. dopravy chce řešit spor mezi vlastníky pozemků letišť a provozovateli letišti
5. **LN**, téma: Hrad omezí volný pohyb turistů v areálu Hradu – bezpečnostní opatření
[\(Dvakrát čteno z médií spol. MAFRA a. s.\)](#)

středa 22. 6. 2016, od cca 7:20 reál. času

1. **MfD**, téma: odpovědnost za sesuv půdy na dálnici, posudky k tomu zadané min. dopravy
2. **HN**, téma: dopad změn ohledně požadavků na energetické ukazatele novostaveb *(stejně jako 1. téma relace téhož dne od cca 6:20)*
3. **E15**, téma: kvůli clům ve světě přicházejí evropští vývozci o obchody *(stejně jako 2. téma relace téhož dne od cca 6:20)*

středa 22. 6. 2016, od cca 8:20 reál. času

1. **MfD**, téma: police zabavila ve Švýcarsku peníze uprchlému podnikateli Fr. Savovovi *(stejně jako 1. téma relace téhož dne od cca 6:20)*
2. **Právo**, téma: min. dopravy chce řešit spor mezi vlastníky pozemků letišť a provozovateli letišti *(stejně jako 4. téma relace téhož dne od cca 6:20)*
3. **LN**, téma: Hrad omezí volný pohyb turistů v areálu Hradu (bezpečnostní opatření) *(stejně jako 5. téma relace téhož dne od cca 6:20)*
[\(Dvakrát čteno z médií spol. MAFRA a. s.\)](#)

Čtvrtek 23. 6. 2016: vše ke čtvrtku 23. 6. 2016 je dostupné z této stránky:
<http://www.rozhlas.cz/plus/zaznamy/#/2016-06-23>

čtvrtek 23. 6. 2016, od cca 6:20 reál. času

1. **HN**, téma: brexit by mohl poškodit firmy z ČR
2. **MfD**, téma: v ČR jsou na Cínovci velké zásoby lithia
3. **regionální Deník**, téma: výdej obč. průkazů se má vrátit do malých obcí
4. **E15**, téma: na tajné služby dohlédne nová instituce

čtvrtek 23. 6. 2016, od cca 7:20 reál. času

1. **MfD**, téma: jak budou v referendu o brexitu hlasovat známé osobnosti
2. **HN**, téma: příprava stálé výstavy „Naši Němci“ v Ústí nad Labem
3. **Právo**, téma: nové praktiky vykradačů aut
4. **regionální Deník**, téma: EU usnadní prodej hmyzu pro gastron. účely *(moderátoři přidali „vtipkování“)*

čtvrtek 23. 6. 2016, od cca 8:20 reál. času

1. **HN**, téma: brexit by mohl poškodit firmy z ČR (*stejně jako 1. téma relace téhož dne od cca 6:20*)
2. **MfD**, téma: v ČR jsou na Cínovci velké zásoby lithia (*stejně jako 1. téma relace téhož dne od cca 6:20*)
3. **regionální Deník**, téma: výdej obč. průkazů se má vrátit do malých obcí (*stejně jako 1. téma relace téhož dne od cca 6:20*)
4. **LN**, téma: budoucnost zámku Štiřín, nyní ve správě minist. zahr. věcí
5. **Právo**, téma: nové praktiky vykradačů aut (*stejně jako 3. téma relace téhož dne od cca 7:20*)
[\(Dvakrát čteno z médií spol. MAFRA a. s.\)](#)

Pátek 24. 6. 2016: vše k pátku 24. 6. 2016 je dostupné z této stránky:

<http://www.rozhlas.cz/plus/zaznamy/#/2016-06-24/6>

pátek 24. 6. 2016, od cca 6:20 reál. času

1. **HN**, téma: nově se některé obory vyhnou maturitě z matematiky
2. **MfD**, téma: roste počet mladých lidí s rakovinou
3. **E15**, téma: ČR zvyšuje krátkodobé dluhy (dluhopisy s kr. dobou spl.), může to poškodit rating ČR
4. **Právo**, téma: řada obcí odmítá převod poboček Pošty ČR na franšízy
5. **regionální Deník**, téma: regionální autobusový dopadce omezí ve svých vozech reklamu na alkohol (*moderátoři přidali „vtipkování“*)

pátek 24. 6. 2016, od cca 7:20 reál. času
relace nebyla kvůli speciálu ČRo o brexitu

pátek 24. 6. 2016, od cca 8:20 reál. času
relace nebyla kvůli speciálu ČRo o brexitu

III. Shrnutí výsledků analýzy, hodnocení, závěry

Zjištění ohledně kvantity:

Počet relací: v týdnu 20.–24. 6. 2016 nabídla st. ČRo Plus celkem **13** relací ranní četby z domácího tisku (v pátek 24. 6. odpadly 2 tyto relace kvůli mimořádnému speciálu k tématu brexitu). Ve zmíněných 13 relacích zaznělo celkem **49** zmínek o tom, co psala vybraná média (49 je tedy i počet nejmenších zde sledovaných analytických jednotek).

Jednotlivá média a četnost „čtení“ z nich (ze zmíněných 13 relací):

1. MfD – 12x
- 2.–3. E15 – 9x
- 2.–3. HN – 9x²
4. LN – 7x
- 5.–6. regionální Deník – 6x

² Poznámka spíše „nad rámec“: jak uvedeno výše v II. části, v úterý 21. 6. 2016 zazněl při krátkém přehledu zpráv odvysílaném *bezprostředně* před četbou z domácího tisku od cca 7:20 odkaz na rozhovor s A. Babišem v HN – obsahově se to podobalo citátům/parafrázím z tisku; v oné následující relaci četby z tisku se pak objevil výběr i z HN (k jinému tématu): **dva časově velmi blízké odkazy na HN jsou příkladem jevu, na který by ve vysílání ČRo také mohl být brán zřetel s ohledem na pluralitu a rovný přístup k jiným masmédiím coby zdrojům přebíraných informací.**

5.–6. Právo – 6x

Kvantitativní zjištění podle vlastníků:

1. MAFRA a. s. (MfD + LN) – 19x
- 2.–3. Economia a. s. (HN) – 9x
- 2.–3. Czech Media Invest a. s. (E15) – 9x
- 4.–5. Borgis a. s. (Právo) – 6x
- 4.–5. Vltava-Labe-Press, a. s. (regionální Deník) – 6x

Kromě MAFRA a. s. se tedy u ostatních mediálních domů nečetlo z více jejich médií.

Dílčí závěry ve vztahu k některým hlediskům/vodítkům/kritériím pro hodnocení výběru k četbě domácího tisku (*nejdříve vždy uvádím hledisko/vodítko/kritérium, za ním dílčí závěr*):

1) hledisko míry korespondence výběru „četby“ s českou mediální krajinou dle různých typů médií (tištěná, internetová, mainstream/většinová média – malá média, rozdílná média dle periodicity atp.)

1. dílčí závěr: Sonda ukazuje **úzký výběr** – vybíráno bylo jen ze 6 tištěných deníků (tedy ne např. z intern. médií, týdeníků atd.). Zjevné je upřednostnění ekonomicky zaměřených deníků (HN³ a E15 – dohromady vybrány 18x ve 13 relacích). Při hodnocení četnosti zmínek jednotlivých médií je dobré uvědomit si fakt, že takové jejich uvedení ve vysílání ČRo je *také* určitou referencí ve smyslu „pozitivní reklamy“ na daný sdělovací prostředek. V tomto ohledu se nabízí i otázka, jestli není/nejsou nějaké/-á z citovaných/parafrázovaných médií nadproporčně často zmiňována/-a na 1. místě. Ve zkoumaném vzorku je tento rozměr výběru výrazný: **7krát z celkových 13 relací bylo nejdříve vybíráno z MfD (a jednou z LN, tj. 8krát z médií spol. MAFRA), 4krát ze 13 relací se nejdříve četlo z HN. Právo ani regionální Deník nefigurovaly na 1. místě výběru ani jednou.**

2) hledisko poznatků o vlastnických vztazích českých médií (viz např. stručné shrnutí vlastnických poměrů v části českého tisku zde: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/cast-mlade-fronty-vcetne-e15-zmenila-majitele-a-zamirila-pod-cmi/1339947> ; tento materiál čtk zachycuje stav k 19. 4. 2016, relevantní i k období týkajícího se předložené analýzy)

2. dílčí závěr: Pozornosti se v dané relaci dostalo médiím jen 5 společností. Upřednostněna byla společnost MAFRA a. s. (MfD + LN) – v 6 relacích ze 13 se četlo ze dvou médií spol. MAFRA a. s., jednou z toho bezprostředně po sobě. Jak již uvedeno, kromě MAFRA a. s. se v daném vzorku u ostatních mediálních domů nečetlo v jedné relaci více než z 1 jejich média (přitom všechny 4 společnosti také vydávají více periodik).

³ Psáno s vědomím toho, že ekonomická specializace HN je nižší než u E15.

3) *hledisko míry plurality a vyváženosti daného výběru při „četbě“ ve vztahu k poznatkům o politické orientaci/politickém paralelismu českých médií⁴ – velmi podstatný bod ve vztahu k požadavkům daným zákonem o ČRo a Kodexem ČRo*

3. dílčí závěr: Patrné je upřednostňování pravicově/středopravicově orientovaných médií oproti levicovým/středolevicovým: druhý jmenovaný segment byl zastoupen jen deníkem Právo. Zcela chyběl výběr např. z Haló novin: toto téma bylo Českým rozhlasem, Radou ČRo i např. hlasy z volebního („mediálního“) výboru Poslanecké sněmovny několikrát diskutováno s ohledem na (ne)přípustnost výběru z médií vlastněných politickým subjektem (včetně faktu, že se daná problematika fakticky vztahuje také na spol. MAFRA /od roku 2013/).

I za situace, že v hodnocení daného kritéria bude dána zcela stranou zmíněná problematika Haló noviny – MAFRA a že bude zohledněna teze, že většina větších českých médií je politicky orientována pravicově (takže se to nutně promítne i do proporcionality výběru pro „čtení z tisku“), je nedostatek plurality a vyváženosti daného vzorku zjevný také z toho, že byly častěji než Právo citovány takové tituly, které mají oproti Právu nižší čtenost (tedy deníky HN, LN a E15); k hledisku podílu na trhu viz níže uvedené 4. hledisko hodnocení dle poznatků o postavení daných médií na českém trhu.

4) *hledisko poznatků o postavení daných médií na českém trhu – výše tištěných nákladů a prodejů dle Kanceláře ověřování nákladu tisku (www.abccr.cz, ABC ČR), srov. poslední ověřená data (k 11. 8. 2016) týkající se stavu v prosinci 2015 – <http://www.abccr.cz/overovana-data/periodicky-tisk-1/?filterYear=2015&filterMonth=12> . Pro rychlý rámcový přehled lze využít např. i informace o čtenosti deníků podle výzkumu Media projekt za 1. a 2. čtvrtletí 2016: <http://www.mediaquru.cz/2016/08/ctenost-deniku-na-cele-stale-blesk-rust-potvrdil-sport/#.V64xwZBJljo>)*

4. dílčí závěr: Je zjevné, že při četbě z tisku zachycené touto analýzou nesloužily poznatky o postavení daných médií na českém trhu jako vodítko pro proporcionalitu výběru (připomeňme, že ten se ve sledovaném vzorku týkal výhradně velkých českých médií – zařazených do standardních průzkumů tiskového trhu /ABC ČR, Media projekt/). Nakolik je to problematické, se ukazuje zejména při přihlédnutí k výše uvedenému *hledisku míry plurality a vyváženosti daného výběru při „četbě“ ve vztahu k poznatkům o politickém paralelismu českých médií.*

5) *hledisko novinářských žánrů, z nichž byly vybírány texty k četbě z tisku: v drtivé většině šlo o četbu ze zpravodajských rubrik, 1x se čerpalo z rozhovoru. Nečetlo se z komentářových stránek zvolených médií (to odpovídá tomu, co bylo vedením ČRo veřejně sděleno o vnitřních směrnicích k četbě z domácího tisku, které vedení ČRo ohledně daného pořadu přijalo na jaře 2015).*

⁴ Problematika politické orientace/politického paralelismu českých médií bývá v ČR někdy neprávem trivializována a pojmána jako „nedoložitelná“. Česká mediální studia v tomto ohledu dosud mnoho nesdělila *syntetizujícím způsobem*, nicméně leccos průkazného/autoritativního se k danému tématu najde v empirických studiích atp., srov. např. Volek, Jaromír – Jiráček, Jan, Vybrané atributy profesního sebepojetí českých novinářů. Mediální studia 1, č. 1, 2006, s. 26-45; Jiráček, Jan – Trampota, Tomáš, předmluva ke knize C. Hallin, Daniel – Mancini, Paolo, Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky (Praha: Portál, 2008); Vochocová, Lenka – Křeček, Jan, Rudé nebezpečí před volbami 2006: hrozba nebo strašák? Pražské sociálně vědní studie. Mediální řada, MED-010, Praha: Fakulta sociálních věd UK, 2007 (volně dostupné na internetu: http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/268_010%20-%20Vochocova,%20Krecek.pdf).

Žánrový aspekt zde nijak nehodnotím.⁵

Za případnou další a hlubší analýzu by stála také míra plnění *kritéria rovného přístupu novinářů ČRo ve smyslu absence projevů defavorizace*. Zde jen upozorním (ve smyslu „pro hlubší zájemce“) na fakt, že v daném vzorku byly ve dvou případech na konci relací zařazeny příspěvky, k nimž moderátoři připojili své „vtipkování“. V obou případech šlo o zmínky témat z regionálního Deníku. Při dlouhodobější analýze by pozornost věnovaná faktu, z jakých médií jsou *častěji* volena odlehčená témata (kuriozity/„perličky“) nebo u jakých se moderátoři svými glosami snaží „perličky“ vytvořit i z jinak závažných témat, mohla přinést zajímavé výsledky.

Další glosa také spíše „nad rámec“/na okraj/pro zajímavost): relace „četba z domácího tisku“ od 8:20 v daném vzorku často opakovala výběr z určitého média, který již zazněl v téže relaci odvysílané stejný den dříve, zejména té v čase od cca 6:20. K této shodě mezi relacemi v 8:20 předchozími (v 6:20 nebo 7:20) došlo ve 12 případech z celkem 16 výběrů (citátů/parafrází), které zazněly v relacích od 8:20 během 4 dnů (po–čt; v pátek 24. 6., jak uvedeno, byla kvůli speciálu k brexitu odvysílána jen relace v cca 6:20). V několika případech se dokonce jednalo o shodu mezi tím, co zaznělo v relacích vzdálených od sebe jen hodinu. Redakce ČRo Plus patrně vychází z toho, že většina posluchačů ranního vysílání neposlouchá více než jeden blok („hodinu“) s danou relací, zvláště ne obě relace v časech cca 6:20 a cca 8:20. *Pravděpodobné je, že část posluchačů, kteří slyšeli obě nebo všechny tři ranní „četby z domácího tisku“, mohla mít z častého opakování již slyšeného dojem obsahové chudosti či přílišné rutiny v dané části vysílání ČRo.*

Celkový závěr – relace analyzovaného vzorku vykazovaly tyto slabiny:

- 1) *nedostatečná pluralita – naprosté opomenutí malých médií, internetových médií a médií s větší než denní periodicitou*
- 2) *upřednostnění společnosti MAFRA a. s. (tj. nedostatečná vyváženost)*
- 3) *upozadění deníku Právo (tj. nedostatečná vyváženost)*

Zkoumaný vzorek vysílání ČRo tedy nedostal dobře požadavkům *plurality* a *vyváženosti*, které plynou jak ze zákona o Českém rozhlasu, tak z Kodexu ČRo. Zjištěné nedostatky udivují tím spíše, že naplňování kritérií *plurality* a *vyváženosti* může být pro ČRo v relacích četby z tisku snazší než v některých jiných pořadech/žánrech – některá hlediska, u nichž lze pojetí četby z tisku lehce opřít i o tzv. tvrdá data, jsem uvedl výše.

Petr Šafařík

Praha, 12. 8. 2016

⁵ Nad rámec /„pro zajímavost“ podotýkám, že například německá rozhlasová stanice Deutschlandfunk pojímá rubriku četby z domácího tisku (Presseschau) téměř výhradně jako četbu komentářových žánrů, srov. <http://www.deutschlandfunk.de/presseschau-aus-deutschen-zeitungen.433.de.html> . Nejspíše kvůli předpokladu, že mnoho zpráv publikum rychlého média, jakým je i rozhlas, již zná – a nemusí se mu tedy dostávat také v pořadu četba z tisku.